

Folkhälsomyndigheten

Remissyttrande

Mottagare

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Handläggare

Enheten för kunskapsstöd ANDTS
Anna Backman

Datum

2025-06-11

Vårt ärendenummer

01605-2025

Ert ärendenummer

U2025/00630

Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (2025:19)

Sammanfattning

Folkhälsomyndigheten avstyrker de delar av förslag 4.3 Förslag och bedömningar om inledande delar i nya läroplaner för de obligatoriska skolformerna som Folkhälsomyndigheten kommenterar nedan. Folkhälsomyndigheten har inga synpunkter på övriga delar inom förslaget 4.3.

Folkhälsomyndigheten tillstyrker de delar av förslag 5.2, 6.2 och 9.2 som Folkhälsomyndigheten kommenterar nedan. Folkhälsomyndigheten har inga synpunkter på övriga delar inom förslagen 5.2, 6.2 och 9.2.

Folkhälsomyndigheten har inga synpunkter på övriga förslag i betänkandet.

Folkhälsomyndigheten tar endast ställning till de förslag som bedöms vara av relevans för myndighetens uppdrag och det folkhälsopolitiska målet om att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen, och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Folkhälsomyndighetens kommentarer

4.3 Förslag och bedömningar om inledande delar i nya läroplaner för de obligatoriska skolformerna

Hälsa och lärande går hand i hand. En god hälsa är en förutsättning för lärande samtidigt som goda skolresultat bidrar till bättre hälsa. En god, trygg och rörelsefrämjande skolmiljö har en positiv inverkan på barns och elevers hälsa likväl som på deras lärande, medan låg skoltrivsel har visat sig ha samband med riskbeteenden såsom användning av alkohol, tobak och narkotika och med lägre självskattad hälsa. Levnadsvanor grundläggs tidigt och skolan når alla barn och unga oavsett bakgrund, därför är den också en viktig arena för att bidra till en god och jämlik hälsa.

Folkhälsomyndigheten saknar skrivningar i läroplanens inledande delar om att hälsa och lärande är tätt sammankopplande, att en god hälsa är en förutsättning för lärande samtidigt som goda skolresultat bidrar till bättre hälsa, för att belysa vikten av skolans hälsofrämjande uppdrag.

Begreppet hälsa

De föreslagna skrivningarna under ”Skolans uppdrag, Skolans mål och Skolans riktlinjer” fångar att utbildningen ska präglas av omsorg om elevernas hälsa, välbefinnande och utveckling, att eleverna ska få insikt i den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället samt att alla som arbetar i skolan ska bidra till att stärka elevernas hälsa och välbefinnande. Folkhälsomyndigheten önskar dock att läroplanstexten tydliggör att hälsa har flera olika aspekter, såsom fysisk, psykisk, social och sexuell hälsa dels för att öka förståelsen för det komplexa hälsobegreppet och dels för att stärka skolans hälsofrämjande arbete som i sin tur stärker skolans uppdrag om att förmedla kunskap.

Sexualitet, samtycke och relationer

Studier visar att skolan är ungas främsta källa till kunskap och information om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och elever vittnar om att de vill ha mer och fördjupad undervisning om frågor som rör sexualitet och relationer. I en granskning från Skolinspektionen konstateras att elever riskerar att få ytliga kunskaper om sexualitet, samtycke och relationer när skolorna inte tar ett helhetsgrepp kring kunskapsområdet.

Folkhälsomyndigheten stödjer att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer enligt förslaget fortsatt integreras i kursplanerna för olika ämnen, men anser att skolan bör ha en samordnad plan för arbetet. Folkhälsomyndigheten anser därför att kunskapsområdet bör finnas kvar i läroplanens inledande delar samt att rektors ansvar för området bör kvarstå då det är en förutsättning för ett långsiktigt, samordnat och systematiskt arbete inom kunskapsområdet. Folkhälsomyndigheten ser även att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer bör vara en del av

skolans värdegrundsuppdrag och innefatta frågor om likabehandling, jämställdhet och demokrati, och vara en del av elevhälsans arbete.

Tobak, alkohol och andra droger

Folkhälsomyndigheten stödjer att kunskapsområdet som inkluderar riskerna med tobak, alkohol och andra droger fortsatt integreras i kursplanerna för olika ämnen. Folkhälsomyndigheten anser att kunskapsområdet bör finnas kvar i läroplanens inledande delar, samt att rektors ansvar för området bör kvarstå. Detta för att visa att skolans ansvar omfattar mer än ANDTS-undervisning, utan även innebär att skolan som helhet ska verka ANDTS-förebyggande.

Skolan kan verka förebyggande mot ANDTS-relaterad ohälsa både genom sitt kärnuppdrag, elever som trivs i skolan och klarar av sina studier använder i lägre grad ANDTS, genom att förmedla värderingar och attityder mot ANDTS-användning, genom att stärka elevers sociala färdigheter som att stå emot grupstryck, genom att ge stöd till barn som har ANDTS-relaterade problem och genom att erbjuda en ANDTS-fri skolmiljö.

Folkhälsomyndigheten anser att formuleringen tobak, alkohol och andra droger bör uppdateras till att omfatta hela politikområdet ANDTS: alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar. Dessa samlas vanligen under ett paraplybegrepp eftersom de har många gemensamma risk- och skyddsfaktorer vilket gör att ett förebyggande arbetet lämpligen bedrivs samlat.

Psykisk hälsa

Barns och ungas psykiska hälsa är ett viktigt utvecklingsområde som också är en bärande del i den nationella strategin för psykisk hälsa - "Det handlar om livet". I denna återfinns målformuleringen "Ökade investeringar i barn och unga för en god psykisk hälsa genom hela livet". Skolan är en central hälsofrämjande arena för barn och unga. Unga anser själva att det bör vara obligatoriskt att få kunskap om psykisk hälsa inom ramen för skolans undervisning.

Psykisk hälsa som begrepp nämns inte i förslaget till nya inledande delar i läroplanen även om många delar som påverkar den psykiska hälsan finns beskrivna där. Folkhälsomyndigheten bedömer att psykisk hälsa är ett så pass viktigt ämnesövergripande område att det bör nämnas i läroplanens inledande delar likväl som att det regleras i kursplanerna. Det handlar både om att barn och elever ska lära sig mer om hälsa, och om att skolan ska skapa de bästa förutsättningarna för hälsa och lärande i verksamheten.

Fysisk aktivitet

Sambandet mellan fysisk aktivitet och prestationer i skolan har i flera rapporter och studier visat sig vara positivt.

Betänkandet lyfter i sitt förslag under ”Skolans riktlinjer”, i läroplanens inledande delar, att ”alla som arbetar i skolan ska ta vara på lek, särskilt under de tidiga skolåren, och skapande samt sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen och skoltiden.” I enlighet med slutredovisningen av Folkhälsomyndighetens regeringsuppdrag om insatser för främjande av ökad fysisk aktivitet med särskilt fokus på barn och unga föreslår Folkhälsomyndigheten att orden ”sträva efter att erbjuda” ersätts med ”ska erbjuda”.

I enlighet med den ovan nämnda slutredovisningen anser Folkhälsomyndigheten att det bör ligga i skolans uppdrag att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen och skoltiden, samt rörelsefrämjande skolgårdar och läromiljöer. Folkhälsomyndigheten föreslår att detta skrivs in under rubriken ”Skolans uppdrag” för att huvudmannen ska ha ansvaret för genomförandet. Ansvaret behöver läggas på en högre organisatorisk nivå än på enskilda som arbetar i skolan.

Begreppet fördomsfritt

Folkhälsomyndigheten avstyrker förslaget att byta ut termen ”normmedvetet” mot ”fördomsfritt” i läroplanens inledande delar. Att ha ett normmedvetet förhållningssätt kan omfatta många fler aspekter än att bara sträva efter att vara fördomsfri. Normmedvetenhet handlar om att se samhälleliga och sociala strukturer som skapar olika förutsättningar, möjligheter, begränsningar och utsatthet. Det handlar om att se orsakerna till och konsekvenserna av detta på samhälls- grupp- och individnivå. Hur detta gestaltas i skolans verksamhet måste anpassas efter mognad och ålder, men ambitionen bör vara högre ställd än att enbart sträva efter att vara fördomsfri.

5.2 Förslag om principer och riktlinjer för nya kursplaner för de obligatoriska skolformerna

En av de föreslagna principerna och riktlinjerna som ska ligga till grund för de nya kursplanerna inkluderar hur ämnet och ämnesundervisningen bidrar till de övergripande målen i läroplanens inledande delar. Folkhälsomyndigheten anser att principen medför att det blir viktigt att olika aspekter av hälsa såsom sexualitet, samtycke och relationer, psykisk hälsa, fysisk aktivitet, ohälsa relaterad till alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar (ANDTS) lyfts tydligt i läroplanens inledande delar under rubriken ”Skolans mål” (se även Folkhälsomyndighetens kommentar för förslag 4.3).

Folkhälsomyndigheten ser även, i jämförelse med nuvarande kursplaner, att olika aspekter av hälsa behöver lyftas tydligare och på fler ställen i kursplaner som tas fram enligt de nya riktlinjerna. Unga vill själva ha mer undervisning i skolan om exempelvis psykisk hälsa och sexualitet.

6.2 Förslag för att åstadkomma balans mellan teori och praktik i de praktisk-estetiska ämnena

Folkhälsomyndigheten vill påpeka att det i enlighet med nyligen inlämnad slutredovisning av Folkhälsomyndighetens regeringsuppdrag om insatser för främjande av ökad fysisk aktivitet med särskilt fokus på barn och unga är viktigt att säkerställa likvärdiga villkor inom ämnet idrott och hälsa. Undervisningen ska främja alla elevers tilltro till sina egna förmågor, kompetens och motivation att vara fysiskt aktiva.

Kopplat till detta föreslår Folkhälsomyndigheten även att det genomförs en fördjupad översyn och analys av området rörelse, betygskriterier respektive kriterier för bedömning. Folkhälsomyndigheten bidrar gärna i ett kommande arbete att ta fram nationellt fastställda kommentarer till de nya läroplanerna samt exempel på god undervisning.

9.2 Förslag och bedömningar om ändringar när det gäller totalförsvar och Nato i läroplanerna för grundskolan och specialskolan

Folkhälsomyndigheten anser att skrivningar om exempelvis hälsofrämjande levnadsvanor inom ämnet idrott och hälsa, eller hem- och konsumentkunskap även bör inkludera en god folkhälsas betydelse för Sveriges motståndskraft, i linje med det regeringen uttrycker i Sveriges nationella säkerhetsstrategi:

”Folkhälsan har stor betydelse för Sveriges motståndskraft och därmed i förlängningen för vår nationella säkerhet. Den påverkas av faktorer som tillgång till livsmedel och dricksvatten, kostvanor och fysisk aktivitet, bruk av alkohol och tobak samt förekomsten av narkotika i samhället.”

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektör Anna Bessö. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Josefin P Jonsson, enhetschefen Joakim Strandberg och chefsjuristen Bitte Bråstad deltagit. Utredaren Anna Backman har varit föredragande.

Enligt Folkhälsomyndighetens beslut

Anna Backman